

Az EU baloldali vezetőség intézményrendszere nem tiszteli az európai polgárok politikai részvételi jogait

Az európai polgárokat megillető legfontosabb politikai részvételi jogokat az *Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés (EUMSZ)* 20. cikke deklarálja. A vonatkozó cikk értelmében az uniós polgárok - többek között - jogosultak petíciót benyújtani az Európai Parlamenthez; az európai ombudsmanhoz folyamodni; valamint arra, hogy a Szerződések nyelveinek valamelyikén az Unió bármely intézményéhez vagy tanácsadó szervéhez forduljanak, és onnan ugyanazon a nyelven választ kapjanak.

Emellett az *Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ)* 11. cikke az Európai Unió valamennyi intézményére kiterjedő kötelezettségként rögzíti, hogy az uniós intézményeknek megfelelő eszközökkel kell biztosítaniuk, hogy az integráció polgárai és érdekképviselői szervezetei az Unió bármely tevékenységéről véleményt nyilváníthassanak. Az alapszerződés említett cikke *expressis verbis* külön kiemeli az európai polgári kezdeményezés jogintézményét, mint az uniós szintű közvetlen demokrácia egyik legfontosabb eszközét.

A világos rendelkezések ellenére, az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy az alapszerződések által deklarált, a népszuverenitás eszméjéből táplálkozó jogok és jogintézmények az Európai Unió jelenlegi balliberális politikai vezetésének - antidemokratikus - hozzáállása következtében a gyakorlatban nem tudnak megfelelően érvényesülni, illetve nem képesek ténylegesen betölteni a rendeltetésüket.

Az EUMSZ 20. cikke által deklarált európai ombudsmanhoz fordulás jogát az EUMSZ 228. cikke tölti ki tartalommal, rögzítve, hogy az uniós polgárok bármikor panasszal élhetnek az ombudsmannál az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok (kivéve az Európai Unió Bíróságát) tevékenysége során felmerülő hivatali visszasságok (pl. hatáskörrel való visszaélés, a diszkrimináció valamely formája, vagy az eljárási rend figyelmen kívül hagyása) kivizsgálása érdekében, ide nem értve, ha az állítólagos tényállás bírósági eljárás tárgyát képezi vagy képezte.

Az intézmény legutóbb Ursula von der Leyen „Pfizer-SMS”-einek ügyével összefüggésben került középpontba. 2021 áprilisában ugyanis a New York Times [feltárta](#), hogy a Bizottság vezetője egy hónapon keresztül „*üzeneteket és telefonhívásokat váltott*” Albert Bourla-val, a Pfizer gyógyszeripari óriáscég vezérigazgatójával, és ez „*a személyes diplomácia nagy szerepet játszott*” az 1,8 milliárd adag vakcina vásárlásáról szóló megállapodásban, amely mint utóbb kiderült, több milliárd eurós pénzügyi veszteséget eredményezett az Európai Uniónak, miközben jelentősextraprofitként realizálódott a multinacionális gyógyszergyártó cégnél.

A németországi székhelyű netzpolitik.org híroldal sajtómunkatársa, a New York Times tényfeltáró cikke nyomán a Bizottsághoz fordult az üzenetek nyilvánosság általi megismerése érdekében, ám a brüsszeli testület elzárkózott ennek teljesítésétől. Így az

ügy az újságíró panasza nyomán Emily O'Reilly európai ombudsman elé került, aki tavaly januárban vizsgálatot kezdeményezett a Bizottsággal szemben, arra kérve az uniós intézményt, hogy végezzen átfogó kutatást az SMS-ek után, és amennyiben azok valóban léteznek, hozza nyilvánosságra a tartalmukat.

Amint arra a későbbi vizsgálat rámutatott, a Bizottság még csak fel sem kereste az elnöki kabinetet annak érdekében, hogy az bocsássa rendelkezésre az Ursula von der Leyen és Albert Bourla közötti, kulcsfontosságú politikai döntésekre vonatkozó információkat tartalmazó üzeneteket. A brüsszeli testület ezzel összefüggésben azzal érvelt, hogy *„a szöveges üzenet vagy más típusú azonnali üzenetküldés természeténél fogva rövid életű dokumentum, amely nem tartalmaz fontos információkat a Bizottság politikáival, tevékenységeivel és határozataival kapcsolatban”*.

O'Reilly azonban a Bizottság érvelésével szemben kifejtette, hogy - miként azt a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáférésről szóló uniós jogszabály is kimondja - *„minden olyan tartalom, [...] amely az intézmény felelősségi körébe tartozó politikákkal, tevékenységekkel és döntésekkel kapcsolatos ügyre vonatkozik, dokumentum fogalma körébe tartozik”*. Vagyis *„ha a szöveges üzenetek uniós politikákra és döntésekre vonatkoznak, azokat uniós dokumentumokként kell kezelni. [...] Nem hiteles ennek az ellenkezőjét állítani”*. Mindezek alapján az ombudsman arra a megállapításra jutott, hogy Ursula von der Leyen vakcina beszerzéseket érintő SMS-üzenetei felkutatásának elmulasztása *„hivatali visszásságnak minősül”*, a Bizottság e kérdésben tanúsított hozzáállása pedig elmarad az uniós intézmény *„átláthatóságával és adminisztratív normáival kapcsolatos ésszerű elvárásoktól”*. O'Reilly éppen ezért felkérte a testületet, hogy végezzen szélesebb körű kutatást a szöveges üzenetek után.

Ennek ellenére a kérdést a mai napig sem sikerült megnyugtató módon tisztázni (az SMS-ek továbbra sem érhetők el a nyilvánosság számára) a(z) - mások mellett az Eva Kaili nevével fémjelzett korrupciótól megtépázott - uniós intézmények, illetve az ügy kivizsgálására létrehozott bizottságok, köztük az EP különbizottságának destruktív, antidemokratikus hozzáállása következtében. A helyzetet pedig csak súlyosbítja, hogy O'Reilly szerint a Bizottság az együttműködési kötelezettség direkt elmulasztása mellett, még a felügyeleti munkáját is szándékosan hátráltatta.

A közelmúltban szintén hasonlóan negatív hozzáállást tanúsítottak az uniós intézmények egy másik, Alapszerződésben - illetve az Európai Unió Alapjogi Chartájában ugyancsak - rögzített uniós politikai részvételi jog, a petíciós jog kapcsán is, amelynek értelmében bármely uniós polgár petíciót nyújthat be az Európai Parlamenthez az Unió tevékenységi területére tartozó (pl. az állampolgárság szerinti hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem), és őt közvetlenül érintő ügyben. A benyújtott petíció kifejezhet egyéni kérést, panaszt vagy az EU-s jogszabályok alkalmazásával kapcsolatos megfigyelést, illetve tartalmazhat felkérést arra

vonatkozóan, hogy az Európai Parlament milyen álláspontot foglaljon el egy bizonyos kérdésben.

Ismert, hogy az EU Tanácsa 2022. december 15-én - a magyar baloldal politikai indíttatású támadásait kritika nélkül implementálva - végrehajtási határozatban zárta ki a magyar hallgatókat az Erasmus+ felsőoktatási csereprogramjaiból, ezáltal nagyságrendileg mintegy 182 ezer magyar egyetemistát megfosztva a nemzetközi tapasztalatszerzés lehetőségétől. Az ügyben az egyik magyarországi hallgatói szervezet, a Nemzeti Ifjúsági Tanács 2023 áprilisában indított petíciót annak érdekében, hogy az Európai Bizottság a folyamatban lévő tárgyalásokkal párhuzamosan indítsa újra hazánkban a hallgatóknak mobilitási és kutatási lehetőségeket biztosító programokat. Időközben a magyar kormány is teljesítette a Bizottságnak az Erasmus-sal összefüggő elvárásait.

Mindezek ellenére az ügyben azóta sem született megoldás, ugyanis az Európai Parlament petíciós bizottsága - igazodva a Brüsszel által folytatott, a magyar diákságot jelenleg is diszkrimináló eljárásához - tavaly szeptemberi ülésén politikai aktorként eljárva, úgy döntött, hogy a hallgatók kérésére a későbbiekben tér majd vissza.

Ami pedig az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 11. cikkének (4) bekezdésében deklarált európai polgári kezdeményezés jogintézményét illeti - amelynek értelmében legalább egymillió uniós polgár, akik egyben a tagállamok egy jelentős számának (egynegyedének) állampolgárai, kezdeményezheti, hogy az Európai Bizottság hatáskörén belül terjesszen elő megfelelő javaslatot azokban az ügyekben, amelyekben megítélésük szerint a Szerződések végrehajtásához uniós jogi aktus elfogadására van szükség -, nem túlzás azt állítani, hogy a közvetlen demokrácia e nemes eszköze már az első három évében megbukott.

2012 tavaszától 2015 tavaszáig ugyanis a túlzott bürokratikus akadályok, illetve az Európai Bizottság hozzáállása miatt 51 állampolgári kezdeményezésből mindössze háromnak sikerült összegyűjteni a szükséges egymillió aláírást, és ezek közül is csak kettő kapott hivatalos választ a Bizottságtól. Ennek legfőbb oka, hogy az Európai Bizottság - amely egyszerre címzettje és elbírálója a benyújtott kezdeményezéseknek - a nyilvánvaló érdekellentétek (saját jogalkotási kezdeményezői szerepének féltése) és egyéb politikai okokból kifolyólag folyamatosan akadályozta azokat.

De a jogintézmény válságának a nemzeti kisebbségek jogvédelmi kérdésében indított polgári kezdeményezések, többek között például a Minority Safepack kapcsán tanúsított uniós intézményi hozzáállás is egyértelmű bizonyítéka.

A nemzeti és nyelvi kisebbségekhez tartozó személyek védelmét, valamint az Unió kulturális és nyelvi sokszínűségének erősítését célul kitűző, és több mint 1,1 millió uniós polgár támogatását élvező kezdeményezést ugyanis az Európai Bizottság a

2021 januárjában közzétett döntésében teljes egészében utasította el, és annak kilenc eleme közül egyik vonatkozásában sem látta indokoltnak az elvárt uniós jogalkotási eljárás megindítását.

A kezdeményezők - köztük a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) - a Bizottság határozatával szemben keresetet nyújtottak be az Európai Unió Törvényszékéhez, ám a bírói fórum 2022 novemberében helybenhagyta a Minority Safe Pack minden elemét elutasító brüsszeli döntést. A szervezők tavaly év elején a törvényszéki döntéssel szemben is jogorvoslással éltek, amely kapcsán várhatóan 2025-ig bezárólag hozhat - remélhetőleg már az európai polgári kezdeményezés jogintézményével összhangban álló - döntést az Európai Unió Bírósága.

A fenti esetek szomorú lenyomatainak, hogy a jelenlegi balliberális vezetésű uniós intézményrendszer miként viszonyul az európai polgárokat megillető politikai részvételi jogokhoz és a közvetlen demokrácia jogintézményeihez, vagyis tulajdonképpen a népszuverenitás eszméjéhez, amelyek célja éppen az uniós jogrend alulról jövő tökéletesítése lenne a részvételi demokrácia hatékonyságának növelése által, valamint amelyek éppen azt lennének hivatottak garantálni, hogy az uniós szervek hibás döntései, vagy a tevékenységük esetlegesen felmerülő visszaélések kijavításra, illetve kivizsgálásra kerüljenek a civil társadalom fellépései nyomán. Ennek az antidemokratikus szemléletmódnak az átfordítása első lépésként kizárólag az Európai Parlament - mint az egyetlen olyan uniós intézmény, amelynek tagjairól közvetlenül dönthetnek az európai polgárok - politikai összetételének megváltoztatásával érhető el.